

แบบรายงานการเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้อนุญาตให้ข้าราชการสำนักวิชาการ ประกอบด้วย นายอานันท์ เกียรติสารพิภพ ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการพิเศษ นายนรากร นันทไตรภพ ตำแหน่ง วิทยากรปฏิบัติการ และนางสาวโสรัญา พิกุลหอม ตำแหน่ง วิทยากรปฏิบัติการ เข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง “หลักเกณฑ์การจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามมาตรา ๗๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” จัดโดย ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยความร่วมมือของ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ในวันพุธที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมสุรเกียรติ์ เสถียรไทย ชั้น ๔ อาคารเทพทวาราวดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ การสัมมนาดังกล่าวได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงขอเสนอรายงานดังนี้

๑. รายละเอียดการสัมมนา

วัน/เวลา	หัวข้อการสัมมนา	ชื่อวิทยากร
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ๑๓.๐๐-๑๓.๒๐ น. ๑๓.๒๐-๑๓.๓๐ น. ๑๓.๓๐-๑๔.๓๐ น.	ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง คณบดีกล่าวเปิดการสัมมนา การบรรยายหัวข้อ “แนวคิด หลักการและสาระสำคัญของมาตรา ๗๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและของร่างพระราชบัญญัติการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ...”	อาจารย์มีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการพัฒนา กฎหมาย
๑๔.๓๐-๑๕.๓๐ น.	การบรรยายหัวข้อ “การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายไทย”	นายอรรถสิทธิ์ กันมล ผู้อำนวยการกองพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รองศาสตราจารย์ ธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย กฎหมายและการพัฒนา
๑๕.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. ๑๗.๐๐ น.	เปิดเวทีการเสนอความเห็น ปิดการสัมมนา	คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา

ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานราชการ ผู้แทนภาคเอกชน นักวิชาการ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป จำนวน ๖๗ คน

๓. สรุปสาระสำคัญจากการเข้าร่วมการสัมมนา

๓.๑ การบรรยายหัวข้อ “แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญของมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและร่างพระราชบัญญัติการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ...” โดย อาจารย์มีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการพัฒนากฎหมาย สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

กฎหมายเป็นตัววางกฎเกณฑ์ของสังคม ให้สังคมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ปัจจุบันมีกฎหมายมากกว่า ๒,๐๐๐ ฉบับ แต่สังคมก็ยังมีควมวุ่นวาย ในขณะเดียวกันก็มองเห็นถึงอันตรายของการออกกฎหมาย เพราะกฎหมายสร้างอำนาจให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่นำไปใช้บังคับกับประชาชน ถ้าใช้อย่างถูกต้องและเสมอต้นเสมอปลายก็จะเป็นผลดี ในขณะเดียวกันต้องพิจารณาว่าที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ได้ใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเสมอต้นเสมอปลายหรือไม่ จึงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาทบทวนว่าการออกกฎหมายจำนวนมากนั้นมีความจำเป็นหรือไม่ ซึ่งอาจารย์มีชัย ฤชุพันธุ์ ได้ยกคำกล่าวที่ว่า “อันกฎหมายก็เหมือนโยแมงมุม คอยขย้ำแมงตัวน้อยไม่ปล่อยหนี แมงตัวใหญ่ผ่านไปได้ทุกที ยับยู่ยี่ขาดกระเจิง ได้แต่เบี้งดู” เปรียบเทียบให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ มาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เปรียบเสมือนกรอบในการออกกฎหมาย แต่กรอบดังกล่าวไม่เพียงพอ จึงได้บัญญัติมาตรา ๗๗ เพื่อรองรับการออกกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมและมีกฎหมายเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

“มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด

โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

จะเห็นได้ว่า สาระสำคัญของมาตรา ๗๗ คือ

๑. การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน และเป็นการป้องกันการสร้างอำนาจที่เกินความจำเป็นให้กับเจ้าหน้าที่ ในขณะที่เดียวกันระบบอนุญาตเป็นช่องว่างในการที่เจ้าหน้าที่สามารถนำกฎหมายไปใช้อย่างไม่เป็นธรรม มาตรา ๗๗ จึงได้กำหนดไว้ว่า ให้กำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่

๒. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และบริบทของสังคม

๓. การสร้างความเข้าใจและการเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่ายของประชาชน

๓.๒ การบรรยายหัวข้อ “ การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายไทย ” โดย นายอรรถสิทธิ์ กันมล ผู้อำนวยการกองพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รองศาสตราจารย์ ธิติพันธ์ุ เชื้อบุญชัย ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยกฎหมาย และการพัฒนาคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

หลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๗๗ สามารถสรุปได้ ๔ ส่วนสำคัญ ได้แก่

ส่วนที่ ๑ หลักการทั่วไปในทางกฎหมาย ได้แก่ หลักการมีกฎหมายเท่าที่จำเป็น การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ โดยการลด ยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็นและเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของประชาชน อีกทั้งยังสร้างความเข้าใจ การเข้าถึงกฎหมายของประชาชนได้โดยง่าย

ส่วนที่ ๒ กระบวนการตรากฎหมายและการตรวจสอบร่างกฎหมาย ได้แก่ การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้ต้นทุนการรับฟังที่น้อยที่สุด อีกทั้งยังสนับสนุนให้มีระบบกลางเพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนสามารถเข้ามาตรวจสอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของรัฐได้เพียงระบบเดียว การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายโดยการส่งเสริมให้มีการจัดอบรมแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกกฎหมายโดยให้ฟังตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ประกอบกับการลดขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบที่จากเดิมต้องตรวจสอบ ๑๐ ขั้นตอน ให้กระชับและรวดเร็วขึ้น เช่น ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้รักษาความปลอดภัยหรือร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเงินในบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหวของลูกค้านาคารเอกชน ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ไม่มีเหตุจำเป็นสมควรตราเป็นกฎหมายและกระทบกับสิทธิเสรีภาพของผู้เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓ การควบคุมและตรวจสอบเนื้อหา ร่างกฎหมาย ได้แก่ ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการจะใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อลดการทุจริตในภาครัฐ การกำหนดโทษทางอาญาจะสำรวจกฎหมายที่มีการบังคับใช้ทั้งหมดในประเทศ หากกฎหมายฉบับใดไม่ได้ดำเนินคดี หรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันควรปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายฉบับนั้นไป อีกทั้งยังปรับบทลงโทษจากประชาชนเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ และการส่งเสริมการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ

ส่วนที่ ๔ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การประเมินก่อนการบังคับใช้กฎหมาย และประเมินภายหลังที่มีผลบังคับใช้แล้ว ซึ่งต้องพิจารณาดังนี้ ผลที่ได้ต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย คุ่มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชน และมีผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อประชาชนหรือไม่ เป็นต้น

เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปโดยละเอียดรอบคอบ ไม่สร้างภาระเกินความจำเป็นแก่ประชาชน ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้วเพื่อตรากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องตรา “ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ.” เพื่อเป็นมาตรการรองรับตามนัยมาตรา ๗๗ ให้มีผลบังคับใช้ทันที โดยผู้บรรยายได้ยกตัวอย่างร่างมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และร่างมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่งถึงวรรคห้า โดยมีสาระสำคัญดังนี้

“ร่างมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ในการที่ศาลยุติธรรมจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาบังคับคดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลและศาลเห็นว่าเป็นเหตุผลอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และยังไม่มีความวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งข้อความเห็นเช่นนั้นต่อประธานศาลฎีกาเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีความวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ศาลจะไม่ลงโทษหรือจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้

“ร่างมาตรา ๒๒ การจัดทำร่างกฎหมายใดที่จะกำหนดโทษให้มีทางอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่นแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม หรือมีบทบัญญัติที่กำหนดให้การขออนุญาตหรืออนุญาตหรือการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่จะกำหนดไว้ในกฎ ซึ่งจะออกในภายหลัง ในร่างกฎหมายนั้นต้องมีบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวในทางที่เป็นผลร้ายแก่บุคคลจนกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายหรือจนกว่าจะมีการออกกฎดังกล่าวแล้ว

กฎหมายใดที่กำหนดให้ต้องมีการออกกฎหรือกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จกกฎหมายนั้นได้ หากมิได้มีการออกกฎหมายดังกล่าวหรือยังมิได้ดำเนินการนั้นภายในระยะเวลาสองปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ และบทบัญญัติในเรื่องนั้นก่อภาระหรือเป็นร้ายต่อประชาชนให้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นอันสิ้นผลบังคับ แต่ในกรณีที่บทบัญญัติในเรื่องนั้นให้สิทธิประโยชน์แก่ประชาชน ให้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลบังคับได้โดยไม่ต้องมีกฎ

หรือดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ระยะเวลาสองปีดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจะมีมติขยายออกไปอีกก็ได้แต่ไม่เกินหนึ่งปี และต้องมีมติก่อนที่จะครบกำหนดเวลาสองปีดังกล่าว

ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติวรรคสองบังคับคดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผล และศาลเห็นว่าเป็นเหตุผลอันสมควร ให้ศาลส่งความเห็นต่อประธานศาลฎีกา หรือประธานศาลปกครองสูงสุด เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือหัวหน้าสำนักตุลาการทหารเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี เพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาหรือวินิจฉัยคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด ได้มีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องใดสิ้นผลบังคับตามวรรคสอง ให้ประกาศคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับการสิ้นผลบังคับของกฎหมายในราชกิจจานุเบกษาและให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องนั้นเป็นอันยกเลิก

คำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องใดสิ้นผลบังคับตามวรรคสี่ ให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่สิ้นผลบังคับดังกล่าว เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นได้รับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ

จากนั้น วิทยากรได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาสอบถามหรือให้ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

๑) ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง เหตุใดจึงมีผลบังคับใช้กับโทษทางอาญาเท่านั้น

๒) ตามหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการตรากฎหมายและตรวจสอบร่างกฎหมาย จะใช้หลักเกณฑ์ใดวิเคราะห์ว่ากฎหมายฉบับนั้นมีความจำเป็น ควรปรับปรุงหรือยกเลิก

๓) ตามมาตรา ๗๗ ที่เปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ควรมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับอย่างไร

วิทยากรได้ตอบข้อซักถาม ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

๑) เนื่องจากโทษทางแพ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งบุคคลมีสิทธิทางสังคมเท่าเทียมกัน และบุคคลสามารถเจรจาทำความตกลงระหว่างกันได้ ในขณะที่บทลงโทษทางอาญามีความรุนแรงกว่าโทษทางแพ่ง อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มาตรา ๗๗ จึงให้มีผลบังคับใช้กับโทษทางอาญาเท่านั้น

๒) หลักเกณฑ์ใดวิเคราะห์ว่ากฎหมายฉบับนั้นมีความจำเป็น ควรปรับปรุงหรือยกเลิกนั้น ใช้หลักการวิเคราะห์เพื่อประเมินความคุ้มค่า หากวิเคราะห์ว่ากฎหมายใดไม่คุ้มค่า ไม่จำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จะเป็นหน้าที่ในการพิจารณาของกระทรวงต่าง ๆ ในการเสนอขอยกเลิกกฎหมายฉบับนั้น

หรือกฎหมายใดที่สามารถปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันได้ ก็ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เสนอขอปรับปรุงกฎหมายนั้น ๆ

๓) การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายควรเกิดขึ้นพร้อมกัน เนื่องจากขณะที่เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้น สามารถนำความคิดเห็นมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบได้พร้อมกัน และสามารถชี้แจงถึงผลประโยชน์ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนได้อย่างชัดเจน

๔. การนำผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมการสัมมนามาใช้ในการปฏิบัติงาน

การเข้าร่วมการสัมมนาในครั้งนี้ ทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฟังบรรยายมาประยุกต์ใช้กับปฏิบัติงานในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

๕. ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมให้บุคลากรสำนักวิชาการ เข้าร่วมการสัมมนาในประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เข้าใจและนำความรู้จากการสัมมนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

๗๕๑๐-

๗๕-